

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

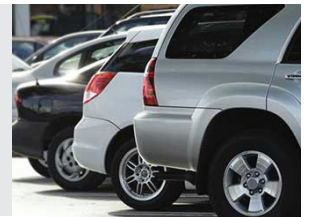
Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ"ב חשוון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות פב.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן של"א עד סעיף ה'.
מוסר: שפת תמים מתחילת פרק ה' עד "אבל כבר אמרו".
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסילת ישרים פרק כ"ו עד סוף הספר.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לבצע בשבת ברית מילה העלולה לגרום לחילול שבת על ידי אורחים?

ביצוע המילה.
ומוהל שהזמינוהו למול תינוק שנולד למחללי שבת - אם ביצוע המילה בשבת
יגרום לחילול שבת על ידי אורחים שיבואו ברכב, וכיוצא בזה, עליו לדחות את
המילה ליום ראשון; אך אם בלאו הכי ימולו את התינוק בשבת, וקיים חשש
שימול אותו אדם שאינו ראוי לכך - צריך המוהל למולו בשבת.
[שו"ע שלא, א וד, ומשנ"ב א, ב ויב; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

קיום מצות ברית מילה כרוכה באיסור 'חובל' דאורייתא, אך היא דוחה את
השבת; וכפי שדרשו חכמינו ז"ל מהכתוב: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו
- וביום, ואפילו בשבת". במה דברים אמורים? במילה בזמנה, הנעשית ביום
השמיני ללידת התינוק - וכלשון הכתוב: וביום השמיני - אבל מילה שלא
בזמנה אינה דוחה את השבת.
ומכיון שהותרה מילה בזמנה בשבת, מותר לעשות לאחריה גם כל פעולה
הנדרשת למניעת סכנה מהתינוק הנמול, וכגון מציצת הדם הנהוגה מיד לאחר

הדף היומי בהלכה

מדוע מותר לבצע בשבת את חלקי המילה שאינם הכרחיים לקיום המצוה?

שהכל נחשב כמעשה אחד של המילה, המותרת בשבת.
ואף אם אדם אחד מבצע את החיתוך, ואחר מבצע את הפריעה, רשאי הראשון
לשוב ולחתוך כל עוד לא סילק הפורע את ידיו מהתינוק; אולם, אדם שלא עסק
קודם לכן בחיתוך או בפריעה - אינו רשאי לסיים את חלקי החיתוך או הפריעה
שאינם הכרחיים, כיון שכלפיו אין זה נחשב כחלק ממעשה שהותר לו בשבת.
[שו"ע שלא, ב, ומשנ"ב ד-ה; ביאורים ומוספים דרשו, 3]

במעשה ברית המילה ישנו חלק שהוא הכרחי לקיום המצוה, והוא - חיתוך
העורלה בגבול מסוים, ו'פריעת' העור בגבול מסוים; וישנו חלק שאינו הכרחי,
אך מבוצע בדרך כלל כחלק ממעשה המילה, והוא - חיתוך רצועות בשר ועור
שנותרו לאחר קיום המצוה.
ואמרו חכמינו ז"ל, שבביצוע מילה בשבת, כל עוד המוהל עוסק במצות המילה,
דהיינו בחיתוך העורלה או בפריעת העור, ולא סילק את ידיו מהתינוק - רשאי
לבצע גם את החלק שאינו הכרחי לקיום המצוה, ואין בכך חילול שבת, כיון

הדף היומי בהלכה

תינוק שנמול בשבת באיסור - האם צריך להטיף ממנו 'דם ברית' בימות החול?

שבכל מקרה עבר העושה על האיסור - לכל הדעות המעשה מועיל.
ולדוגמה: המל בשבת מילה שלא בזמנה, שאינה דוחה שבת - גם אילו נניח
שהמעשה בטל, עבר המוהל על איסור 'חובל', ולפיכך המעשה קיים, והתינוק
אינו נחשב כמי שנמול מאליו - אשר מילתו פסולה וצריך להטיף ממנו 'דם
ברית' - אלא מילתו כשרה.

העושה מעשה שאמרה התורה שלא לעשותו - נחלקו אמוראים אם מעשה זה
מועיל ליצור תחולה ('חלות') או דין שהיו נוצרים על ידי מעשה כזה כשנעשה
בהיתר. ולהלכה, דעת פוסקים רבים שאין המעשה מועיל, וכאילו לא עשה כלום.
חילוקים רבים מאוד נאמרו בקשר להלכה זו - אימתי לכלל הדעות המעשה
בטל, ואימתי לכלל הדעות המעשה קיים, ועוד פרטים רבים; וכתבו אחרונים,
שבמקרה שבו אילו המעשה בטל לא יועיל הדבר לתקן את האיסור, דהיינו

[ביאורים ומוספים דרשו שלא, 10]

יודעני על בחור שנכנס לשידוכים כבר בגיל 17, וזאת על פי הוראת החזו"א, ולבסוף השתדך רק בגיל 24. מה התברר? כשהוא היה בגיל 17 הכלה היתה רק בת 12 והיה עליו להמתין עד שתגדל...

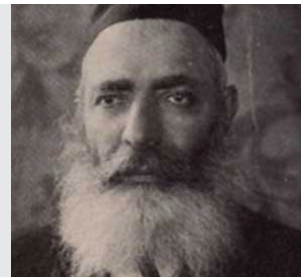

"אם מזה יצא הדבר" - פרקי הדרכה בעניני שידוכים שנשמעו ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

בזמננו, ויתפלל לה' שיבוא מה שנגזר, שיוכל להסתדר איתו גם מהבחינה הכספית, ופוק חזי מאי עמא דבר, שכולם משדכים ילדיהם, ולא צריך לדאוג ולבסוף יהיה הכל בסדר בעז"ה. החזו"א אמר שהנס הכי גדול שיש היום הוא שבני תורה מחתנים את ילדיהם. מעשה שהיה בבחור שהגיע אליי, ואמר שזכה להתארס אבל אין לו פרוטה להוצאות הנישואין, והוא עני ואביון, וחושב שיאלץ לחזור את פתחי נדיבים ולקבץ נדבות. הבחור היה נבון מאד, ואובד עצות. הנחתי ידיו על כתפיו, והרגעתי אותו ואמרתי: נאמר בפסוק "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", שהקב"ה דואג לכל בריה ואינו שוכח אף אחד, אז גם לך הוא ידאג. * מהסגולות למציאות שידוך: ההשתדלות הכי טובה ומועילה היא תפילה, ואף אם הרבה להתפלל, כבר אמרו בגמרא (ברכות ל"ב ב') אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. ועיין ברא"ש (בנדרים דף מ' א') בטעם למה יש לבקר את החולה אף פעמים רבות, שאם היה מבקרו היה מבקש רחמים עליו, ואפשר שעת רצון הוא, ותהיה תפלתו נשמעת, ומניעת הביקור גורם שימות. וזה הפשט ב'יחזור ויתפלל', שהרי אי אפשר לדעת מתי יהיה העת רצון שתקובל תפלתו. וכשמגיע לגיל השידוכים, יתפלל שידומן בנקל מה שנגזר. וכך סגולה לשידוך היא לכבדו בזימון בברהמ"ז. וכן יש סגולה להתפלל ליד באר, כדמצינו לאבות הק' שמצאו זיווגם ליד הבאר. (שמ"ר פרשה א' פסקה ל"ב), וישב בארץ מדין וישב על הבאר, קלט דרך אבות, שלשה נדווג להם זיווגיהם מן הבאר, יצחק יעקב ומשה, וכו'. וכן מצינו סגולה לקיים מצות שילוח הקן, (מדרש תנחומא כי תצא), 'כי יקרא קן ציפור', וסמיק' 'כי ישא איש אשה', וע"י שילוח הקן זוכים לאשה ובנים.

* יש האומרים שכל שידוך שמציעים להם 'נתקע', ונדמה להם שהצד השני לא רוצה אותם, כביכול. אבל האמת שזו היא הדרך בתורת השידוכים, וכך מתנהלים הדברים, עד שמגיע מה שנגזר מן השמים, ואז הכל 'רץ', עד שאי אפשר לעצור את הגלגל. כמו כן, אם עומד לפנינו שידוך שלא נגזר, הרי שיתכן מאוד שכאשר מתבצע בירור על המשפחה, ייאמרו דברים שלא היו ולא נבראו, העיקר שהשידוך לא ייצא אל הפועל, והכל הוא מאתו יתברך. והכל תלוי בסיעתא דשמיא. יש מקרים שתקופת השידוכים עוברת מהר, ויש שנגזר להתעכב, הכל מאת ה' הוא. יודעני על בחור שנכנס לשידוכים כבר בגיל 17, וזאת על פי הוראת החזו"א, ולבסוף השתדך רק בגיל 24. מה התברר? כשהוא היה בגיל 17 הכלה היתה רק בת 12 והיה עליו להמתין עד שתגדל... * יש משדכים רבים שיש להם עוגמת נפש מהתקופה, ומצידם היו מעוניינים שהכל יעבור בקלות ובמהירות, אבל הגמרא (סוטה ב' א') אומרת שקשין לזיווגן כקריעת ים סוף, ואת הים אי אפשר לקרוע בקלות, וצריך להתפלל שזה ילך מהר. וכאמור, כאשר מציעים שידוך שלא נגזר, מערימים מן השמים את כל הסיבות שיתעכב, וכשמגיע השידוך המתאים, הכל נעשה מהר בעזרת השם. * יש שמתרעמים על כך שמשביים להם תשובה שלילית, אבל האמת שלא שייך שתהיה תרעומת על צד שלא רצה. משל למה הדבר דומה, לאדם שהלך ברחוב וחיפש את ראובן, ופגש את שמעון, וחשב בתחילה שזה ראובן, ורק לבסוף ראה שזה שמעון; וכי שייך שתהיה לו תרעומת על שמעון למה הוא אינו ראובן?... בודאי שלא! והוא-הדין לענייננו, מה שהצד השני סירב ולא רצה להתקשר, זה לא מפני שהוא שונא וכו', אלא מפני שזה לא השידוך שנגזר. * אחד הקשיים הגדולים בשידוכים הוא ההתחייבויות הכספיות, ובאמת אין צריך להתחייב על מה שאין לו (דמה יעשה, שיגנוב?!). העצה היא שכאשר הוא יושב עם הצד השני יאמר לו שהוא מצידו ישתדל לתת כל מה שרק אפשר, וכך יאמר לצד השני שגם הוא ישתדל כך. ובעצם זו בעיה של כל האברכים

"פעם נשבר הסדן של האופנים, ופעם נשבר האופן עצמו... ממש כל שעה קרו לנו דברים מחודשים, וראינו ממש בחוש כי אין ה' אתנו בדרך. ומאז קיבלתי על עצמי לעולם לא לצאת לדרך ביום עש"ק"

אנכי בדרך נחני ה'...

ופעם נשבר האופן עצמו, פעם זה ופעם אחרת. ממש כל שעה ושעה קרו לנו דברים מחודשים, וראינו ממש בחוש כי אין ה' אתנו בדרך. ומאז קיבלתי על עצמי, לעולם לא לצאת בדרך יום עש"ק. "זכורני גם אשר קרה לי אחרי המלחמה, כשנשארתי בליטא והיה לי לנסוע לפולניא, ומפני החירום אשר בין אלו שתי המדינות, היה לי לסבב דרך גרמניה ודאנציג, ובבואי לעיר אונסטערבורג בא לנגדי איש יהודי אחד ושאלני אם אני נוסע לדאנציג. נפתעתי מהעובדא, כי לא ידעתי מאין ידע האיש הזה כי לדאנציג אני צריך. וכשמעו תשובתי, הנה תיכף לקח את כל חבילותי, סדרם כראוי, ובבוקר כבר נסענו יחד לדאנציג. שמה גם הבאנו מקום לאכסניה, וגם זימן לפני איש אחד אשר סיפר וטיפל עמי בכל הצריך לי. והלה גם היה בעזרתי להעבירני הגבול עד בואי לפולניא. "השתוממתי ולא האמנתי על כל מראה עיני, ואז אמרתי וקראתי את הפסוק: 'אנכי בדרך נחני ה'', ממש כתינוק שלוקחים אותו ביד ומנהיגים אותו, וידעתי ודאי כי זו הדרך הנכונה אשר הוכיח ה' לפני".

בספר 'דעת תורה', על הפסוק בפרשתנו - "אנכי בדרך נחני ה'", מובא מה שסיפר המשגיח הגה"צ רבי ירוחם הלוי זצ"ל ממיר על שני מאורעות שאירעו עמו, שמחד, כשהיה פעם בדרך מסוכנת ראה השגחה פרטית על כל צעד ושעל - "כי נחני ה' למטרתו ממש כמו שלוקחים תינוק קטן ומנהיגים אותו במו ידיו"; ומאידך, כשהיה פעם "בדרך כבושה וסלולה באין תקלה בה", בכל זאת אירעו לו עיכובים גדולים. "ובידי הוה עובדא, בהיות מקום מגורי בעיר אוזונט, סמוך לעיר קלם בערך של עשרים וחמשה ק"מ בלבד, ובהסתופפי בבית התלמוד דשם, לא הייתי נוסע מעולם לביתי ביום עש"ק, כפי שנאמר כי כמה עיכובים מתרחשים כשנוסעים בעש"ק. "והנה פעם אחת היתה לי איזו נחיצות גדולה, ונסעתי לביתי ביום עש"ק. ואמנם יצאתי מוקדם מאד בעוד מועד וזמן הרבה לפני השבת קודש, וכמעט שנשארתי על הדרך, ובקושי גדול באתי סמוך להדלקת הנר. כל מיני הרפתקאות ומכשולים שאפשר היו להתרחש עברו עלינו - פעם נשבר הסדן של האופנים,

עליתי לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה: "היכן רואים את העשירות שלי? מהכיסאות והשולחן...?!". ביקשתי את סליחתו...

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מספר על בקשת התרומה מהרב מבריסק

וירץ העבד לקראתה (בראשית כד, יז)

הזה גברו ייסוריו וכאבי המילה. לכאורה במצבו הגופני התשוש והחולה הוא היה פטור לכל הדעות ממצות הכנסת אורחים. בנוסף לזה, הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה. חום כבד ביותר שרר בחוצות העיר, איש לא העז לצאת ולהסתובב ברחובות בחום כה קשה. ולמרות הכל, אברהם אבינו לא נח ולא שקט, אלא עשה את כל המאמצים שבידו - אולי בכל זאת יזכה לארח אדם, ולקיים בזה מצות הכנסת אורחים.

זוהי מידת החסד ללא גבול, מסירות נפש בפועל ממש כדי לקיים מצוה זו. אליעזר היה בן משק ביתו של אברהם והכיר את מסירות נפשו לעניין זה. היטב מובן אפוא מדוע לא התפעל מהנס של עליית המים לקראת רבקה, אלא ביקש לבחון אותה האם היא מצטיינת במידת החסד דווקא. שהרי זו היתה משאת נפשו של אברהם אבינו ע"ה.

הרב מבריסק חיפש הלוואה

באחד הימים פנה אלי אחד מגדולי העסקנים וביקש ממני לעלות לביתו של הרב מבריסק זצ"ל כדי לבקש ממנו תרומה נכבדה עבור אחד מיקירי ירושלים, תלמיד חכם גדול, שצריך לעבור ניתוח דחוף באופן פרטי. התפלאתי מהיכן יהיה לרב מבריסק את הסכום שנקב העסקן, אמנם כל התמיהות והקושיות לא עזרו לי לפטור את עצמי ממילוי בקשתו, מי שהכיר את העסקן הדגול - ידע את נחישותו ודבקותו במטרה, ולא עזר לי מאומה... עליתי אפוא לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה: 'היכן רואים את העשירות שלי? מהכיסאות והשולחן...?!' ביקשתי את סליחתו, ואמרתי כי אותם דברים הסברתי לעסקן, אבל הוא לא עזב אותי עד שהסכמתי ללכת, כיון שאמר לי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש.

לפנות בוקר שמעתי רשרושים מאחורי הדלת. פתחתי את הדלת - וממולי עמד בנו של הרב, רבי רפאל סולוביצ'יק זצ"ל. הושיט לי סכום גדול, ואמר: אבא לא נח ולא שקט כל הלילה עד שהשיג בהלוואה את הסכום במלואו. הואיל ואמרתי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש, לא היתה לו מנוחה עד שהשיג את הסכום. (מתוך לב ישראל)

פירש רש"י: 'לפי שעלו המים לקראתה'. וביאר בשפתי חכמים: 'דהיה קשה לרש"י, למה היה צריך אליעזר לרוץ לקראת רבקה, הלא עמד על עין המים, וממילא היה יכול להמתין עד שרבקה תגיע למעיין לשאוב מים, ע"כ פירש רש"י דנעשה לה נס, והמים עלו לקראתה, ולכך "וירץ העבד לקראתה".'

שמעתי בשם הרב מבריסק זצ"ל שמרגלא בפיו היה לומר: האדמו"ר ה'בית אהרן' מקארלין הקשה קושיה נפלאה; כשאליעזר ראה במו עיניו את הנס הגדול והמופת הנפלא, איך שילדה בת שלוש שנים מתקרבת למעיין כדי לשאוב מים, והנה מתרחש פלא עצום ועל טבעי - מי המעיין מתרוממים ועולים לקראת הילדה הקטנה. מדוע אליעזר לא התפעל מהמופת הגלוי שבוודאי לא מתרחש לכל אחת, הרי וודאי מדובר כאן בילדה צדקנית ומיוחדת, מה טעם היה עוד לנסותה ולבקש ממנה, "הטי נא כדך ואשתה"? הרי תפילתו וודאי התקבלה, ומן השמים הקרו לפניו את הנערה המתאימה להיות לאשה ליצחק.

ותירץ ה'בית אהרן' זי"ע: אליעזר היה נאמן ביתו של אברהם אבינו ע"ה, שם יסודות הבית היו בנויים על עמודי החסד, כיון שידע שזה עיקר העיקרים של ביתו של אברהם אבינו. ומידה זו לא היה יכול לדעת כי אם ע"י שניסה אותה בבקשו ממנה לתת לו מים לשתות.

ונראה להוסיף נוסף: הנה כתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום", ודרשו חז"ל במסכת בבא מציעא (פו:), מאי כחום היום? אמר רבי חמא ב"ר חנינא: אותו היום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקב"ה לשאול באברהם, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטרח אותו צדיק באורחים. בגמרא שם מסופר שאברהם שלח את אליעזר לרחוב כדי לחפש אורחים שיבואו לביתו, אליעזר יצא לרחוב, חיפש ולא מצא. אברהם לא האמין לאליעזר, ויצא בעצמו מחוץ לביתו לשבת בשער הבית, אולי יעבור איזה אורה. כשיצא מביתו, ראה את הקב"ה ככוכב שבה לבקרו.

הבה ונתבונן במצבו של אברהם אבינו ע"ה באותו זמן; אברהם זקן ושבע ימים, בן תשעים ותשע שנה היה בהימולו בשר ערלתו. יום שלישי למילה היה, ביום

הרופא שיקר לאב בית הדין וזכה לשבחים מהגר"י זילברשטיין; הבחור נסע לצפת בשביל להתארס בטבריה; האבא סלל כבישים והבן קיבל דירה מרוהטת בירושלים

סקירה קצרה מפי עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן על התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון השבוע אי"ה

השבוע ביום רביעי צויין יום ההילולא של מרן החזו"א זצ"ל. אם סברתם שכעבור עשרות שנים מפטירתו כבר לא נותר שום דבר שעדיין לא נכתב ופורסם אודותיו, תופתעו לגלות בגליון מעשה נפלא מההיסטוריה המשפחתית של אחד מסופרי 'לקראת שבת', על שידוכו של סבו שיצא לפועל הודות לעיניו הצופיות למרחוק של מרן החזו"א.

כיצד ניתן להבין את התבטאותו של הגר"י זילברשטיין שליט"א אודות רופא פלוני שסיבב בשקרים את אחד מגדולי אבות בתי הדין בת"א - "יתכן מאוד שכל זכויותיו באו לו בעקבות השקרים הללו"?... מדוע כונתה תפילת שחרית שלאחר פסח וסוכות בבית מרן הגראי"ל זצ"ל - "בן יחיד"?... איזה תנאי דרוש לאברך החי בדחקות, להמשיך באורח חייו ללא חשש שילדיו ימאסו בחיי תורה? מה הסתתר מאחורי בקשתו של המנוח בצוואתו, לתלות שתי חולצות ישנות ומחוררות במרכז הסלון בימי 'השבעה'?

על כל זאת ועוד, בגליון המרתק והגדוש 'לקראת שבת מלכתא'.

בפרשתנו מסופר על מסעו של אליעזר בשליחותו של אברהם אבינו ע"ה לחרן, לקחת אשה לבנו יצחק, כאשר הוא מתרה בו - "רק את בני לא תשב שמה". כל הורה דואג מפני השפעתה של חברה רעה על בנו, ופעמים רבות מתעוררות כתוצאה מכך דילמות כבדות משקל במוסדות חינוך. במאמר מרתק במיוחד המופיע בגליונו השבוע, מובאת תשובה של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לשאלה שהופנתה אליו בכינוס מחנכים במונסי, האם יש לקבל רק ילדים מבתים טובים. "האם את אברהם אבינו היו מקבלים עם אבא כמו תרח?... - עונה מרן, ומתייחס גם לשאלות נוספות כמו: האם יש להוציא ילד ממוסד בגלל חוצפה? האם כדאי להפריד ולחלק כיתות לפי רמות? ועוד ועוד.

ועוד מתוך היריעות המרתקות בענייני שידוכים המופיעות בגליונו השבוע: איך זוכה חתן חסר כל, שאביו עמל לפרנסתו בסלילת כבישים ובקטיף בננות - בדירה בירושלים מרוהטת קומפלט, ובצ'ק שמכסה את כל הוצאות ליל החתונה? מי היה השדכן של מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א? וגם: סיפור אמתי ומדהים מכלי ראשון על נסיעה לצפת שהסתיימה ב... שידוך בטבריה.

רבי גדליה משה גחן לעברי ולחש כממתיק סוד: "דע לך, אבי לא שוהה כעת בעולם הזה, אולם בעוד זמן קצר ישוב לכאן למקומו ולמעמדו השגרתו"

מחזה בלתי נשכח בחדרו של הרבי מזוועהיל

האם תואילו לבוא ולהתרשם מה שלומו?
"ר' גדליה משה פתח את דלת החדר של הרבי והתבונן באביו. לאחר זמן קצר יצא אלי כדי להפיס את דעתי ואמר לי: 'זה בסדר, אל דאגה חביבי'.
"אולם כל העת לא מצאתי מנוח לנפשי מהמראה המשונה שראיתי מקודם. הפצרתי ברג"מ שיאמר לי את אשר היה עם אביו הרבי, ורג"מ ענה לי כשהוא אף ביקש ממני לא לגלות אוזנו של אדם במה שראו עיניי. הוא גחן לעברי ולחש כממתיק סוד: דע לך, אבי לא שוהה כעת בעולם הזה, אולם בעוד זמן קצר ישוב לכאן למקומו ולמעמדו השגרתו.
"ישבנו בחוץ יחדיו ממתנינים להתפתחות. פעימות לבי התגברו בקצב מואץ, חרד לבאות. לאחר רבע שעה שנדמתה לי כנצח, פקח הרבי את עיניו ושאל בקול: כן, מי שם? אפשר להיכנס. 'נו, אתה רואה, תוכל להיכנס כעת ולבקש משאלותי', התבטא הרג"מ בטון אבהי. נכנסתי אל הקודש, נועצתי ויצאתי לדרכי. אז הבנתי שפשוט הרבי היה שרוי בעבודתו עם קונו, ולרוב דבקו היה נראה לי כאילו אירע לו משהו".

(א' חסיד, 'המבשר תורני' בהר בחוקתי תשע"ג)

"אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה" (מסילת ישרים פרק כו)
הרה"ח ר' מרדכי פריימן, מזקני חסידי זוועהיל, סיפר על מחזה אותו חזה מקרוב בקודש פנימה אצל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, ונצרב בתודעתו עד היום הזה, ואף מעביר בו רטט וצמרמורת כל אימת שנוכח מכך.
"הווקקתי לשאול פעם את הרבי אודות נושא כלשהו, והגעתי למעונו. הרבי היה ספון בחדרו, נקשתי קלות על הדלת, ומשלא היה מענה הרהבתי עוז, הסטתי אותה ופתחתי חרך צר כדי לעקוב אחר המתרחש. הרבי שכב על יצועו, אך פניו בערו כיקוד אש להבים. התרשמתי כי הרבי נמצא במצוקה וביקשתי להזעיק עזרה דחופה. בבית לא נכח באותה שעה אף אחד, יצאתי לרחוב מנסה לתור אחר מישהו שיכול להגיש סיוע. התחלתי לרוץ ברחוב כמו מטורף לבקשת עזרה לרבי. בקצהו הבחנתי בדמות הצועדת לאיטה, הגברתי את קצב הריצה והבחנתי לשמחתי כי זהו בנו של הרבי, הרה"ק רבי גדליה משה זי"ע. מיד עצרתי למולו, חששתי לשתף אותו במראה שנגלה מולי כדי שלא לגרום לו צער, בררתי מילותיי בקפידה ואמרתי לו: אני חושב שהרבי אינו חש בטוב,

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם מותר לדבר לשון הרע על... אבן?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

וזה מה שנלמד מחטא המרגלים, שעל ידי שדיברו גנאי על ארץ ישראל, גרמו בכך שלא ירצו להיכנס לארץ ישראל, וזה גנאי כביכול להקב"ה שנתן את הארץ לישראל. וכן כתב הגרי"י פישר (אבן ישראל על התורה מצורע עמוד קכ), שמהמרגלים נלמד איסור דיבור על הדומם רק כשיש בזה היזק לאחרים, אבל בלא זה, מותר לדבר על האבן דברי גנאי.
אכן, אין ראוי לדבר לשון הרע על עצים ואבנים, אף כשלא יגרם נזק וגנות לבעלים, כן כתב בדבש לפי (מהחיד"א והביאו ב'עלי באר') וכן ביאר הגרנ"צ פינקל (שיחות הסבא מסלבודקא ח"א עמוד רסד), שלימדנו התורה בחטא המרגלים, שאיסור לשון הרע הוא שידבר האדם כראוי ולא יוציא מפיו שום דבר גנות, וזה שייך גם בדיבור על הארץ ועל הדומם. וכן מבואר במדרש רבה (פרשת כי תצא) שאף שנאמר 'לא תלך רכיל בעמך', מ"מ אף על נכרי אין לספר לשון הרע, כיון שהמתרגל לדבר, לבסוף יספר לשון הרע גם על 'עמך'.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' (כלל ה' מהלכות לשון הרע סעיפים ז-ח) אנו למדים, כי כשם שאסור להוציא דיבה על חברו - כך גם על חפציו אסור.
בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים, כי מקור הדין הוא ביראים (סימן קצא ובדפוס ישן סי' מא) מדברי הגמ' בערכין (טו, א): 'בא וראה כמה גדול כוחו של לשון הרע, שנלמד מחטא המרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה, ומה מוציא שם רע על עצים ואבנים, נענש על שהוציא שם רע, המוציא שם רע על חברו, על אחת כמה וכמה, וע"ז אמר הפסוק שם 'וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה', ומשמע שעל כך קיבלו עונשם [וראה שם מקורות נוספים שהביאו].
אמנם בגדר איסור זה כתב הגר"נ קרליץ (חוט שני לשון הרע עמוד שנו), שהוא דוקא אם כתוצאה מהדיבור על החפץ יש גנאי ונזק לבעליו, אבל כשאין שום גנאי ונזק לבעלים של החפץ, אין איסור לשון הרע בדיבור גנאי על החפץ,